

Poučni in zabavni del.

V e s t.

Bajka; spisal C. G. Reuling.

Pri neizmerno bogatem, in zato tudi jako uglednem, imenitnem gospodu je služil kočijaž. Videl je lahko iz svojega malega stanovanja v zadnjem delu biše razsvetljena okna v vili, slišal zvonjenje čaš in duhal fini vonj ukusnih jedil. To je bil poglaviten užitek v življenju kočijažem; sicer je moral od jutra do večera na kozlu sedeti, kjer ga je včasih solnce do cela speklo, drugikrat pa, da je bila prijetna prememba, dež do kosti premočil. Če se je končno peljal domov, skrbel je najprej, da so dobili njegovi konji redno svojo hrano, potem je pogledal, je-li voz in vozna oprava zopet lepo svetlo osnažena, in večkrat je pomagal sam, če ni bilo dovolj dobro storjeno. Še-le po vsem tem mislil je nase. Premeteni ljudje so se mu zato na tihem in javno smejali, ker je bil tako neizmerno bedast, da je, oziraje se na hasek gospodarjev, pozabil svojega, in imenovali so ga do cela nepraktičnega, malo „prifrknjenega“ človeka. Prav za prav niso napačno trdili; kočijaž nikakor ni sodil v pametni svet; imel je namreč od rojstva veliko napako; silno strogo vest.

Že kot deček je trpel pod njenim vplivom; imel je peklenski strah, ako so ga njegovi sodrugi pozvali, da učini komu nedolžno šalo, ali da zmuzne ob priliki jabolka ali orehe. Saj bi bil silno rad to storil, pa ta vražja stroga vest branila mu je v toliki meri, da se žal ni mogel odločiti. Sodrugi so se mu seveda zato posmehovali, se ž njim norčevali, in če jih je bilo več skupaj, ga še skupno pretepli.

Ko je malo odrasel, ni se mu niti za las bolje godilo; delal je od zore do mraka kakor konj, in vender ni prišel niti za korak naprej. Nasprotno, mnogokrat je imel jedva suhega kruha, dočim so se drugi pri vinu in pečenki dobro mastili. K svoji sreči pač niso imeli tako stroge vesti. Vender je bil še vedno za silo vesel, in ko je konečno po nekem priporočilu postal kočijaž bogatega gospoda, čutil se je v svoji fini družbi povsem srečnega in se je celo navdal nekoliko napuha radi svojega družbenega stališča.

Tega mu pa tudi ni smel nikdo zameriti, če je videl njegovega gospoda. Tako fine obleke, tako masivna verižica in prstani, tako svitli cilinder in pred vsem: takova mošnja polno cekinov! Ljudje so se že odkrivali, če so videli bogatega gospoda od daleč, in so čutili neskončno ponižnost pred njim. On je pa tudi v istini razumel napredovati, to se mu je moralo priznati. Bil je trgovec in niti najzlobnejši njegov nasprotnik mu ni mogel očitati, da bi bil kdaj svojo osebo pozabil ali celo kaj zastonj storil, iz prijateljstva ali ljubezni do bližnjega. Nad takimi slabostmi bil je povsem vzvišen; pustil je vedno, da so drugi zanj delali in svojim ljubim bližnikom

znal je tako spretno denar odjemati, da so mu morali zato še hvaležni biti.

Da so tako premožen mož dandanes povsod z odprtimi rokami sprejema, je jasno kakor solnce. Navzlic temu je bil v zadnjem času večkrat jako slabe volje; začeli so mu na mah očitati, da tudi kot trgovec vender malo prehitro služi, in da nima niti sledu vesti več. Seveda se je sam smijal takemu gorostasnemu mnenju. Ko pa se je s časom vedno dalje razširjalo, in ljudje po malem niso več veselja kazali, se ž njim v kupčije spuščati, tedaj se ni več smijal, in začel je pomišljati. Proti škodi je bil namreč silno občutljiv. Spočetka je skušal z bogatimi darovi, pri katerih je natančno zaznamoval svoje ime, in s sijajnimi družbami uničiti neprijetno očitaje. Toda to je le malo pomagalo; povabljeni gostje iz fine družbe smatrali so njegovo stališče itak za povsem pravilno in bi bili baš tako ravnali, ako bi bili tako navihani kakor on. One velike množice pa vender ni mogel vabiti v goste, in baš pri njej zaslužil je največ. Ko je torej trdovratno ostala pri svojem mnenju, da nima vesti, odločil se je s težkim srcem za žrtev.

Parkrat so mu pravili, da ima njegov kočijaž jako dobro vest, in sklenil je, pri ugodni priliki mu jo odkupiti in se pred vsem svetom ž njo ponašati. Izračunal je, da bo kupčija pri njem mnogo ugodnejša, nego kjerkoli drugod; prvič zato, ker je bil mož pri njem v službi, in drugič, ker o vrednosti denarja sploh ni imel pojma. In v istini, ko je ponudil kočijažu svotico za njegovo vest, bil je oni z največjim veseljem h kupčiji pripravljen. Jedva pa je opazil bogati gospod njegovo dobro voljo, znižal mu je ceno takoj za tretjino. Pa tudi s tem je bil kočijaž povsem zadovoljen in je prepustil svojemu gospodu svojo strogo vest. Ta pa je odšel malo potem v svojo vilo; zgrizlo ga je močno, da je tako naglo sklenil kupčijo in da mu ni še nekoliko odtrgal. Poprej bi se mu kaj tacega ne bilo pripetilo! v istini, postajal je že prerahlo čuten.

Toda k svoji nesreči in strahu je opazil, da je ta jeza le predigra k mrklemu trpljenju. Njegova stroga vest mučila ga je za vsako krivico tako neprestano, da si je jedva upal svojo prodajalnico še dalje imeti, in da se je pred vsakim novim podjetjem celo strašil. Da je ogromna množica zopet dobivala zaupanje do njega, to mu je pripravljalo najljutejše notranje muke. Hotel je ljudi baš tako srčno rad goljufovati, kakor poprej, saj si je le zato natovoril vest; sedaj pa mu je baš to pokvarilo ves njegov načrt. Kako krasna podjetja si je izmislil za ta čas, ko bi mu ljudje kakor sicer zaupali denar. Saj bi niti posebno veliko ne neslo; ljudje naj bi samo polovico svojih vložkov pri njem izgubili; to je bilo pač najmanje, kar je mogel pošten ustanovnik zahtevati, če je hotel tudi sam živeti. In niti tega solidnega podjetja mu ni dovolila njegova stroga vest. Bilo mu je res obupati. V svoji jezi spozabil se je nekega večera tako daleč, da je svojo vest, dasi ga je precej stala, togotno zgrabil in jo skozi okno vrgel. Svojega kočijaža je v

sličnem položaju že davno odgnal. Čutil se je koj olajšanega in sklenil je lahko k svojemu notranjemu pomirjenju s dobrim prijateljem malo kupčijo, pri kateri je onega prav pošteno „upilil“.

Ves blažen in zadovoljen legel je v posteljo in mislil o svojem solidnem podjetju, dokler ni zadremal. Na mah pa je čutil nekak pritisk na svoje prsi, in grozen strah zadrnil mu je takorekoč vrat. To je vender bilo, kakor bi bila njegova stroga vest zopet pri njem! Ustrašil se je vsled tega tako, da se je prebudil; in res, pred njim na postelji je sedela njegova vest in ga zrla topo in nepremično s svojimi trdimi potezami. Ves obupan zinil je najprej parkrat po zraku; ko se je potem vsaj nekoliko zopet ožunačil, zarenčal je nad vestjo, kakor pes na verigi, češ, kaj vender hoče pri njem; saj ji je dovolj razločno pokazal svoje zaničevanje in jo zavrgel. Tega vender ne trpi nikdo, kdor si le količkaj višje omike in dostojnosti prišteva. Toda stroga vest mu je odgovorila z zares razžaljivo mirnostjo, da se sploh ne da pregnati; pri komur se jedenkrat naseli, pri tem ostane do smrti. Samo če jo kdo prostovoljno prevzame ali kot darilo obdrži, tedaj se preseli k njemu. Sicer pa je ne more ničesar na svetu pregnati.

Bogatemu gospodu so pri tej dobrovoljni izpovedi o zvestobi vesti lasje posamezno vstajali, roke in noge pa so mu drgetale kakor lesenemu možičku. Ker je dobro poznal ljudi, bilo mu je jasno kakor solnce, da nikdo ne prevzame prostovoljno stroge vesti. Zakaj pa je tudi naredil tacega — kozla! Dolgo je lazil ves pobit okoli; nekega popoldne pa mu je prišla v spanju dobra misel.

Dal je narediti krasno baržunasto suknjo z zlatimi gumbi, v podlago pa je dal previdno in umetno ušito strogo vest. Potem je dal napreči konje in se je urno peljal k jako dobremu znancu, finančnemu ministru. Ta je imel poprej z bogatim gospodom mnogokrat razne operacije in si je zaslužil mnogo premoženja. Ker pa je bil še zvitejši nego njegov drug, ni nikoli prekoračil gotove ostre meje, tako da mu nihče ni mogel do živega. Njegove izvanredne zmožnosti: prazniti žepe drugih in polniti svoje, so napotile deželno vlado, da mu je izročila težavno mesto finančnega ministra z velikim zaupanjem.

Ko mu je sluga naznanil bogatega gospoda, naročil mu je takoj vstopiti; vedel je, da ne pride nikdar s praznimi rokami. In prav z dragocenim baržunastim jopičem je imel minister silovito veselje; bil je štedljiva duša in ni trpel malih izdatkov. V zahvalo za darilo dal je svojemu tovarišu še nekaj migljajev, kaj se bi možno prigodilo v bližnjem času in iz česa bi lahko oni imel kaj dobička, in bogataš je odšel vesel, da se mu je nakana tako dobro posrečila.

Finančni minister pa je oblekel novo suknjo takoj za poskušnjo in šel k pisalni mizi. Hotel je dogotoviti jako važno delo, novo davčno predlogo, ki bi mu morala donesti vsaj kak red! Toda čudno! Še pred pol ure se mu je zdel načrt jako imeniten, sedaj pa mu je zbudil na mah pomisleke. Čital je in čital, in čim bolj je pre-

mišljeval, tem nezadovoljnejši je postajal. Mraz ga je spreletaval, in vročina ga je obhajala. Ljudje vender nikakor ne bodo mogli smagovati davka. Kaj, za božjo voljo, je vender storil! Tako pač v resnici ne pojde; in vender je moral zgotoviti predlogo; državni svet je že čakal nanjo.

Ves preplašen je dirjal po sobi gori in doli ter sukal po svoji navadi na jednom zlatih gumbov, da ga je s suknom vred iztrgal. Na svojo veliko, splošno žalost imel je še svojo malo, privatno, da je svojo novo suknjo tako neprevidno pokvaril. Jako potrč zrl je v luknjico; tu se mu je zdelo, kakor bi se noter nekaj svetilo; preiskal je natančneje, in ves prepaden se je začel opotekati: spoznal je strogo vest. Urno si je strgal suknjo raz telo, vrgel jo daleč od sebe in jo poslal takoj po slugi bogatašu nazaj. Sedel je zopet k pisalni mizi. Istina, sedaj so se zlagale številke; načrt je bil zopet tako izboren kakor poprej. V kratkem času je bila predloga gotova. Novi davek se je izvrstno obnesel. V deželi bi bila sicer skoro nastala skromna ustaja, toda udušili so jo, in dobri finančni minister je dobil celo dva reda naenkrat.

Ko je dobil bogataš svojo suknjo s strogo vestjo nazaj, pal je od samega strahu raz stol.

Njegov lepi načrt se ni samo bridko izjalovil, temveč uničil mu je še po vrhu dragoceno prijateljstvo ministrovo. To si je vzel tako k srcu, da je povsem shujšal; razun tega je šla njegova trgovina od dne do dne bolj rakovo pot, in izgubil je že večji del svojega premoženja. Kljub temu ga je mučila stroga vest še vedno neprestano, in spoznal je, da ne bode poprej našel miru, dokler ne bode zadnjega vinarja povrnil pravemu posestniku. To bi bil tudi storil, da mu ni prišla na zadnje k sreči še rešilna misel. Jeden človek je bil še vender na svetu, kateremu se ni bilo bati stroge vesti, da, kateremu bi morala biti še dobrodošla najpobožnejšemu v celem krščanstvu!

Nesrečni posestnik stroge vesti poskočil je od veselja od tal; računil je z gotovostjo, da mu pobožni mož odvzame breme, da mu morda še povrhu izroči kako darilce za vest. Dal je narediti zabojček iz zlata, okrašen z biseri, položil vanj strogo vest in se odpravil na pot...

Ko je končno našel najpobožnejšega in mu ponižno poljubil nogo, ponudil mu je dragoceni zabojček in ga prosil, da ga milostno sprejme kot darilo. Toda sveti mož se je takoj vidno zganil; njegov fini nos je ovohal, kaj je bilo skritega v zabojčku. Ko se je še po nepotrebnem prepričal, da ga sumnja ni varala, se je razsrdil čez to razžaljenje, namignil svojim trabantom in velel moža odpeljati v dvor. Tam so ga najprej prav pošteno pretepli radi njegovega nesramnega vedenja, nato pa so ga vrgli skozi duri. Strogo vest pa so mu na posebno povelje zopet vestno izročili; zlati zabojček je daroval pobožnik v spomin na redek dogodek dobri prijateljici; gospodična je že davno prosila za tak zabojček, da bi v njem shranila zlato in bisere za svoja otroka.

Sedaj šele se je udal mož s strogo vestjo v svojo usodo. Taval je najprej mnogo let v tujini okoli, in ko

se ga je končno polastilo hrepenenje po domovini, priberačil se je počasi nazaj do svojega rodnega mesta. Tukaj pa se ni počutil dobro, temveč jezil se je čez sto in sto stvari, najbolj pa, ko je zopet videl svojo nekdanjo vilo.

Neznani, jako fin gospod je stanoval sedaj v njej; vprašal je slugo po njegovem imenu in izvedel je k svoji največji jezi, da je kupil hišo njegov nekdanji kočijaž. Temu se je godilo izborna, odkar se je iznebil svoje stroge vesti; v par letih je postal eden največjih bogatinov v mestu.

Pri tej vesti pa je moža s strogo vestjo minula potrpežljivost; urno si je poiskal vrv in se obesil še v tisti noči prav pred spalnico svojega prejšnjega kočijaža na mogočni veji.

Ko se je drugo jutro posestniku vile naznanilo to drzno dejstvo, prišel je sam, da si ogleda mrtveca. Jedva je obrnil pogled nanj, spoznal je takoj svojega nekdanjega gospoda kljub zastarelim potezam. Polastil se ga je grozen strah, da bi se stroga vest morda ne povrnila zopet k njemu. Urno je dal narediti močno krsto iz hrastovega lesu, čez njo železno in čez to še veliko kamenito krsto; moža dal je položiti vanjo in ga takoj potopiti v morje.

Odslej ni nikdo več opazil na svetu stroge vesti!

Novice.

— **Osebnosti.** Deželni sodni svetnik v Ljubljani, gosp. Josip Martinak, vitez Franc Jožefovega reda, je šel v pokoj in dobil tem povodom v priznanje svojega službovanja naslov višjesodnega svetnika. — Začasni učitelj v Sv. Križu pri Litiji, gosp. Jakob Rajner, je imenovan stalnim učiteljem na ljudski šoli v Hrastniku. — V Trstu je otvoril svojo odvetniško pisarno gosp. dr. Edvard Slavik, v Pulju pa gosp. dr. Ivan Zucco. — Začasnim okrajnim zdravnikom za Sv. Jurij ob Ščavnici s sedežem v Radgoni je imenovan gosp. dr. Leon Kreft. — Gdč. Gabrijela Tschurn, doslej učiteljica v Kočevju, je imenovana za učiteljico na tukajšnjo mestno osemrazredno nemško dekliško šolo.

— **Promocije.** Gospod Ivan Modic, c. kr. avskultant pri deželnem sodišču v Ljubljani, je bil na dunajski univerzi promoviran doktorjem prava. — Vladni konceptni praktikant v Ljubljani, gosp. Fr. Vončina je bil na dunajskem vseučilišču promoviran doktorjem prava. — Gospod Živko Lapajne s Krškega je bil dne 23. t. m. na graškem vseučilišču promoviran doktorjem vsega zdravilstva. Čestitamo!

— **Imenovanje v cestni odbor.** Deželni odbor poklical je v cestni odbor Škofjeloški: Franca Šlibarja, posestnika v Selcah in Ignacija Čadeža, posestnika v Srednji vasi; v cestni odbor Kamniški: Josipa Močnika, posestnika v Kamniku in Matevža Seršena, župana v Vodicah; v cestni odbor Radovljanski: Ivana Janca, župana v Begunjah in Janeza Čopa, posestnika v Breznici.

— **Trgovska in obrtna zbornica za Kranjsko** je imela dne 23. t. m. sejo, v kateri se je razpravljalo o nedeljskem počitku v Ljubljani in o ustanovitvi višje trgovske šole. V tej seji je bil gosp. dr. Windischer imenovan zborničnim koncipistom, Poročilo o tej zanimivi seji priobčimo v prihodnji številki.

— **Narodno-napredna stranka na Kranjskem** je imela dne 18. t. m. v Ljubljani shod zaupnih mož, na ka-

ternu je po poročilu dr. Ferjančiča sklenila popolnitev svojega programa. Ta program priobčimo v prihodnji številki.

— **Odlični gostje na Bledu.** V Mallnerjevem hotelu so zdaj šef generalnega staba fem baron Beck, železniški minister Wittek in bivši ogrski minister grof Csaky.

— **Deželnozborske volitve na Kranjskem** se bodo vršile sredi meseca septembra in sicer se začne dne 10. septembra. Izmed dosedanjih poslancev jih je vse polno, ki ne bodo več kandidirali.

— **Idrijska turnarska afeta.** Državno pravdnništvo je priziv radi prenizke kazni v znani turnarski aferi obsojenih Idričanov umaknilo. Od strani zagovornišva je bila vložena ničnostna pritožba.

— **V grajščinskem parku na Igu** razcvita se ravno kar stoletna aloa. Iz sredine listnatega šopa izrastla je nad 5 m visoka betva; vrhu betve je več posameznih odrastkov in na teh še manjši odrastki, iz katerih že cvetje vuni sili, ki ga bode v kratkem vse polno. Visokorodni gospod grof Auersperg je dovolil vsakemu prost uhod v park, da si lahko ogleda to redkost, vendar se nasadi priporočajo varnosti obiskovalcev. Z dovoljenjem gospoda grofa postavil se je pri aloi nabiralnik in se priporoča dobrohotnosti častitih obiskovalcev za prostovoljne darove v korist ubožne šolske mladine.

— **Uvrstitev v Ljubljano pristojnih rekrutov.** Po letošnji razdelitvi in uvrstitvi rekrutov je za sedaj žrebna št. 65/I. zaključna številka rekrutnega kontingenta vojske in žrebna št. 80/I. zaključna številka domobranskega rekrutnega kontingenta, višje številke pa se uvrste kot čezštevilske v nadomestno rezervo. Uvrstitev nadomestnih rezervistov v vojsko ali domobranstvo se izvrši še-le pri kontigentnem obračunu in se ob enem eventualni primanjkljaji v rekrutnem kontingentu nadomeste s čezštevilske — po vrsti žrebnih števil.

— **»Vinogradniki, čuvajte vinsko trto!** Kratko navodilo, kako uspešno zatiravati najnavadnejše trtne škodljivce.

— Tako se imenuje knjižica, ki je ravno kar izšla. Spisal Anton Kosi, učitelj in vinogradnik v Središču. Cena 50 h. Mi to knjižico našim čitateljem prav toplo priporočamo pod geslom, kot ga ima knjižica: Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!

— **Družba sv. Cirila in Metoda v Mariboru** vabi k XVI. redni veliki skupščini v četrtek dne 8. avgusta 1901. l. Vspored: I. Sv. maša ob 3/4 10. uri v frančiškanski cerkvi. II. Zborovanje ob 11. uri v „Narodnem domu“. 1. Prvomestnikov nagovor. 2) Tajnikovo poročilo. 3) Blagajnikovo poročilo. 4) Nadzorništva poročilo. 5) Volitev jedne tretjine družbinega vodstva. Po pravilih izstopijo letos naslednji udje družbinega vodstva: 1. dr. Dragotin vitez Bleiweis-Trsteniški. 2. Frančišek Brežnik. 3. Gregor Einspieler. 4. Anton Žlogar. 6) Volitev nadzorništva (5 člano). 7) Volitev razsodništva (5 članov). — Dne 8. avgusta odhod iz Ljubljane z osebnim vlakom ob 5. uri 20 minut zjutraj. 2) Po zborovanju skupni obed na vrtu „Narodnega doma“ ob 1. uri. Radi obeda se je udeležencem zgledati do 7. avgusta z naslovom: Iv. Feigl, gostilničar v „Narodnem domu“ v Mariboru. Kuvert brez vina stane 3 krone. 3) Odhod iz Maribora proti Ljubljani z osebnim vlakom ob 7. uri 24 minut zvečer. 4) Ob 8. uri zvečer koncert v „Narodnem domu“ v Mariboru.

— **Slovensko kmetsko društvo za šmarski okraj** je imelo v nedeljo na Pristavi shod, na katerem se je izreklo zoper abstinenco slovenskih deželnih poslancev štajerskih in za ustanovitev kmetijske šole v Šmarju.

— **Ljudsko štetje v Gradcu.** Sedaj se je razglasil uspeh zadnjega ljudskega štetja v Gradcu. Mesto ima 138 080 prebivalcev. Mej temi so našli 742, čitaj: sedemstodvajstirideset Slovencev. V Gradcu kjer je najmanj 15 000 Slovencev, kjer v gotovih lokalih niti nemške besede ne slišiš, v Gradcu, kjer sta dve tretjini vseh poslov slovenske narodnosti, so našli 742 Slovencev. Toliko jih je skoro v vsaki